

НОВИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ АСОРТИМЕНТУ СПОРТИВНОГО ВЗУТТЯ

Анотація. Сформована історична довідка про розвиток скейтбордингу. Досліджено стан і перспективи забезпечення цього виду спорту відповідним взуттям в Україні.

Ключові слова: скейт, скейтбординг, взуття для скейтбордингу

Popovich N., Bednarchuk M.

NEW DIRECTION OF DEVELOPMENT OF A ASSORTMENT OF SPORTING SHOES

Summary. A historical certificate is Formed about development to Skateboarding. The state and prospects of providing of this type of sport are investigational by a corresponding shoe in Ukraine.

Keywords: skate, skateboarding, shoes for kateboarding

1. Вступ

Активне впровадження у розвинених державах світу ідеології пріоритетності в суспільній свідомості здорового способу життя, занять фізичною культурою і спортом, як основних засад здоров'я та довголіття, в останні роки набуває все більшої популярності в Україні серед населення і на державному рівні. Одним з результатів цього є активний розвиток у нашій країні новітніх видів спорту, зокрема – скейтбордингу. Тому, актуальною стає потреба у забезпеченні скейтбордистів відповідним спорядженням – скейтами, одягом, взуттям, допоміжними пристосуваннями тощо.

Метою статті є формування історичної довідки про розвиток скейтбордингу і дослідження на її основі стану та перспектив забезпечення цього виду спорту відповідним взуттям в Україні.

2. Історія скейтбордингу

Скейтбординг (англ. skateboarding) – екстремальний вид спорту, що полягає в катанні, а також виконанні різних трюків на скейтборді (рис.1) [1].

Companies – IASC), скейтбординг сьогодні займає перше місце серед видів спорту за динамікою зростання популярності, випереджаючи сноубординг, ролики і BMX-велосипеди. Скейтбординг учасник усіх MTV Sports and Music фестивалів, входить до програми літніх екстремальних ігор (X-Games), що проводить компанія ESPN, у трьох дисциплінах, і є потенційним Олімпійським видом спорту [2].

Скейтбординг виник 1950-х рр. у Каліфорнії (США). Найпоширеніша версія його виникнення є такою: серфінгісти, які через шторм не завжди могли кататися на океанських хвилях, імітували це катання на асфальті на саморобному скейті - дошці для серфінгу, до якої приєднували 4 маленькі колеса. Через деякий час скейтбординг перестав бути лише альтернативою серфінгу під час негоди на морі і виокремився у самостійний вид спорту.

Перші скейтборди мали рибоподібну форму (якщо дивитися згори): дошка від “кормової” частини до задньої підвіски була рівною, а за підвіскою був загин для другої (задньої) ноги, що дозво-

Рис.1. Скейт (скейтборд, дека, дошка, борд, гринди):
а - вид зверху; б – вид знизу; в – конструкція

Людину, яка займається скейтбордингом, називають скейтбордистом, або скейтером.

За даними Міжнародної асоціації скейтборд-компаній (International Association of Skateboard

Companies) для виконання певних рухів (елементи катання). Підвіски були з пластичної маси. Означена форма була тогочасним стандартом, мала назву “олдскулівських” (старошкільних) скейтів, на яких стартував

цей вид спорту і перша його програма, що в подальшому збагатилась трюками й елементами та дозволили зробити даний скейтборд засобом пересування. Так з'явилися відповідні трюки, пристосовані до руху вулицею. Це було „родзинкою” для багатьох юнаків, схильних до романтизму. З їх середовища вийшли легенди скейтбордингу - Родні Маллен, Тоні Хоук, Стів Кабальєро, Тоні Альва. Ці люди піднесли скейтбординг від початкових стандартів до досконалої сучасності. Вони заклали чітку основу спорту, з якої розходяться всі гілки індивідуальних стилів, власних оригінальних комбінацій. Найбільший внесок у розвиток скейтбордингу зробили Родні Маллен і Тоні Хоук.

У 1959 р. у продажу з'явився перший скейтборд Roller Derby, який віддалено нагадував те, що сьогодні називають скейтом. Схожість була лише в наявності коліс і деки, яка тоді була звичайною дошкою без вигинів. Багато підлітків зацікавились скейтбордингом, сприймаючи „дошку з колесами” лише як засіб пересування: учні їздили на скейтах до школи, молодь доїжджала на дошках до пляжів і т.п. Для катання на скейті було потрібно небагато умінь – стійко стояти на дошці і об'їжджати перешкоди.

Першим серйозно сприйняв цей напрям молодіжної культури Ларі Стівенсон, який почав активно у 1960-х р.р. розвивати і вдосконалювати скейтбординг як новий вид спорту.

Перший професійний скейтборд був сконструйований компанією Макаґа у 1963 р. Це стало основною причиною проведення змагань зі скейтбордингу серед підлітків. Перші змагання пройшли на Pier Avenue біля звичайної школи в Hermosa (Каліфорнія); тоді ж появились перші скейтборд-команди. Найвідоміша серед них - „Super surfer skateboard team”: учасники демонстрували неймовірні, на ті часи, трюки: їзда на руках і стрибки з бордюрів.

Журнал „Surfer” у 1964 р. заснував перший журнал про катання на скейтах - „Skateboarder”. У цьому ж році Хобі Альтер заснував першу скейтборд компанію - Nobie skateboards і перший почав професійне катання вулицями міст. Середина 1960-х р. – пік популярності скейтбордингу: за три роки компанія Макаґа продала понад 50 млн. скейтів і у кожному каліфорнійському місті можна було побачити підлітків зі скейтом. Проте, з невідомих причин у наступні 8 років популярність змінилась спадом: скейтбординг залишився лише в маленьких містах західного узбережжя США, де і продовжив своє існування.

1974 р. вважається роком Відродження скейтбордингу, що пов'язано з удосконаленням технологій виробництва деки та підвісок. Компанії Bennet і Tracker сконструювали новий тип підвісок, які дозволяли професійно займатися скейтбордингом. У цей час почали використовувати поліуретанові колеса та виникли ідеї щодо вдосконалення підшипників і підвісок, які дозволяли робити значно досконаліші гринди. Журнал Skateboarder відкриває світу таких райдерів, як Брюс Логан (Bruce Logan), Расс Ховелл (Russ Howell), Стесі Перальта (Stacy Peralta), Том Сімс (Tom Sims) і Греґ Вівера (Gregg Weaver). Окремі з них пізніше заснували власні

компанії – Vision / Sims та Powell Peralta. З цього часу кожен скейтер хотів кататися так, як вони, і стати таким же відомим.

Перший професійний скейтпарк був побудований у Флориді у 1976 р. Це дозволило кататися на дошці в будь-яку погоду. В цей же час отримав популярність вуличний стиль катання - Street Style. Дошки стали ширшими, що дозволило виконувати трюки легше, значно стабільніше і менш травматично, почало появлятися багато нових трюків. Все це значно збільшило інтерес до катання у різних прошарків населення.

Під час кризи нерухомості у США у 1970-х рр. виявились покинуті сотні будинків з басейнами. Саме басейни були дуже зручні для катання на дошці завдяки округлим стінкам. Так зародився новий стиль катання на скейтах - Pool Skating – катання в басейні; він у подальшому спричинив побудову рамп і появу верт-скейтбордингу (катання в рампі). Вперше трюк „оллі” (ollie) – стрибки в рампі без допомоги рук продемонстрував у 1978 р. Алан Гелфанд (Alan Gelfand), а Родні Маллен (Rodney Mullen), який запропонував загнути кінці деки, зміг зробити цей трюк і на рівній поверхні, чим перемістив скейтбординг на більш високий рівень розвитку. Саме цей трюк став основою сучасного скейтбордингу. Маллен народився у 1962 р. в США і став автором більшості сучасних трюків (їзда на скейті у стійці на руках, трюк 360 Пір) живою легендою, оскільки катався ще на „олдскулівській” дошці і досі катається на найсучасніших скейтах. Тоні Хоук - засновник трюків, які виконуються в рампі (стейлфіш, 900 градусів, Мадонна) теж уродженець США – сьогодні 40-річний скейтбордист, який не збирається завершувати кар'єру.

До початку 1980-х рр. скейтбординг дещо втратив популярність передусім через появу ковзанів на роликах (ролики). А початком чергового відродження скейтбордингу стало опублікування статті у журналі Thrasher у 1981 р. про скейтборд-змагання з грошовими призами. Через рік Тоні Хок (Tony Hawk) виграв свої перші змагання в Del Mar Skate Ranch. Надалі він – чемпіон світу у вертикальному скейтбордингу, а сьогодні – жива легенда, автор сотні трюків, окремі з яких і дотепер може виконати тільки він.

У 1983 р. засновано один із найпопулярніших журналів про скейтборд „Transworld Skateboarding”. Вперше на журнал такого спрямування можна було оформити передплату. У 1984 р. скейтборд компанія Powell Peralta випустила перше скейтборд відео „Bones Brigade”. А у середині 1980-х рр. з'явилися перші взуття і одяг для скейтбордингу Airwalk, Vans, Vision/Sims, Santa Cruz: скейтери почали одягати вбрання з логотипами скейтерських брендів та кататися в спеціально сконструйованому для скейтбордингу взутті (рис.2). За зовнішнім виглядом воно нагадувало популярне тоді тренінгове взуття, яке у побуті називали „кросівками”, але мало конструктивні особливості, які забезпечували надійне закріплення на нозі, високу міцність у носковій і пучковій частині і основне, дуже надійне зчеплення підшви взуття і поверхні скейта (пере-

дусім – через відсутності каблука, матеріалу підошви і її рельєф).

Рис.2. Взуття для скейтбордингу

До кінця 1980-х рр. багато скейтерів почали залишати спонсорів і відкривати власні компанії. Одним із перших був Стів Рокко (Steve Rocco), який заснував World Industries і дав початок „новій школі” скейтбордингу, заснованій на олли, фліп та інших технічних трюках.

Під час економічної кризи початку 1990-х рр. припинили існування багато дрібних скейтборд компаній. У 1992 р. з'явився другий скейтборд журнал – Big Brother, відомий неординарною подачею матеріалу і статтями. Із 1995 р. у світі почалась 4-та хвиля популярності скейтборду, яка триває донині. Тоді ж і були організовані Екстремальні Ігри (Extreme Games), а скейт став одним із найпопулярніших екстремальних видів спорту.

Сучасний скейтбординг має поділ на дві категорії: „рампа” (катання у рампі) і „вулиця” (катання на вулиці). „Рампа” це катання у велетенській, півтрубі радіусом у кілька метрів, спорудженій спеціально для скейтбордистів-рамперів. „Вулиця” – це вуличне катання, до якого входять стрибки зі сходів, ковзання на дошці по перилах, поручнях, кутиках вуличних лавок; крім цього, „вуличні” скейтери для ковзання також виготовляють спеціальні переносні перила, на яких виконують трюки і шліфують майстерність. До „вулиці” сьогодні належить „міні-рампа” – аналог великої рампи, стінки якої не вигинаються до повної вертикалі, а залишають наближеними до діагональних (така будова вимагає іншої техніки виконання трюків).

В Україні, як частині колишнього СРСР, скейтбординг з'явився на початку 1980-х рр. і проіснував до 1990-х рр.

Сьогодні в Україні поняття „скейтбординг” широко відоме. Зокрема, основні терміни цього виду спорту (Скейтборд- вид спорту, катання на скейті; дошка для такого катання. Скейтист - той, хто займається катанням на скейті, скейтбордом. Скейт - роликів дошка для катання по асфальту) внесені у Великий тлумачний словник сучасної української мови [3].

Визначальний вплив на розвиток руху скейтбордистів здійснила демонстрація в кінотеатрах фільмів про скейтерів "Досягаючи неможливого" і

"Зіткнення". Після цього декілька конверсійних заводів почали виготовляти скейти, проводилися змагання на Кубок Союзу. Але борди, на яких можна стрибати і виконувати трюки відомих скейтбордистів — виготовляли тільки за кордоном, закритим для громадян СРСР. Належної інформації з-за кордону теж не було. Тому популярність скейтбордингу значно зменшилась до середини 1990-х рр.

Друга хвиля популярності скейтбордингу уже в незалежній Україні почалась у 1996-1997 рр., коли молодь отримала можливість подорожувати за кордон. А стрибок росту популярності почався в останні кілька років, коли почала розгортатись мережа скейтшопів, появилися перші професіонали і змагання [4]. Зокрема, представники України Сергій Крицький та Андрій Рижов (учасники міжнародних змагань зі скейтбордингу у Таллінні), наголошують на великому прагненні українців займатись цим видом спорту і підкреслюють, що низький рівень українського скейтбордингу пояснюється передусім недостатнім рівнем розвитку скейт-парків: як футболістам потрібне футбольне поле, тенісистам – корт, так і скейтбордистам потрібні скейт-парки – місця, де вони могли б займатись своїм улюбленим спортом, неперешкоджаючи нікому. Але все більше вітчизняних бізнесменів усвідомлюють, що скейтбординг в Україні, як і в усьому світі, може принести значні прибутки й налагодити перспективні міжнародні зв'язки. Зокрема, пошукова система „Google” на запит „Взуття для скейтбордингу в Україні” дала понад 600 результатів – адрес магазинів і окремих продавців, які уже сьогодні продають таке взуття.

Сьогодні в Україні є недоліки планування, проектування і побудови скейт-парків, намагання зеконотити на екстремальних видах спорту, вважаючи їх недостатньо серйозними [5]. Згідно з міжнародним досвідом, розташування відкритого скейт-парку повинно бути ближче до центральної частини міста, бо скейтбординг – перш за все, публічний вид спорту, якому притаманні видовища. Тому бажано, щоб скейт-парки знаходились у людних місцях, наприклад, у вже існуючих міських парках, місцях, легко доступних для молоді. Проектуванням скейт-парку повинні займатись професіонали цієї галузі, люди, які знають, що відбувається в скейтбордингу сьогодні, зможуть врахувати всі стандартні норми будови такого типу. Екстремальний спорт є травматичним, тому неможливе уникнення випадкових синців тощо, але необхідно, щоб скейт-парк відповідав всім нинішнім нормам безпеки, врахував побажання і пропозиції скейтбордистів. Для великих міст України потреба складає 2-3 скейт-парки. В Україні побудовою скейт-парків займається компанія "TECHRAMPS". Це підтверджує різкий розвиток вітчизняного скейтбордингу і, як наслідок, об'єктивної необхідності у спорядженні для цього виду спорту [6].

Сьогодні скейтбордингом захоплюються люди віком від 5 до 35 років. Для справжнього скейлера його улюблений спорт стає стилем повсякденного життя, що виражається в одязі, взутті, головному уборі тощо, які з'являються майже непомітно,

оскільки він проводить час у перегляданні скейт-фільмів, катанні і в думках, і мріях про скейтбординг, роздумах про фірми, які виготовляють одяг, взуття, дошки та інший інвентар. Кожен прихильник чи новачок мріє про катання разом зі спортсменами-легендами та про подібність до них не тільки у стилі катання, але й у стилі спорядження. Слід відзначити, що сьогодні уже чітко сформовані стилі скейтбордистів: панки, репери тощо. Відповідно до свого стилю, скейтбордист обирає взуття, одяг та спорядження, тобто тут відіграє роль не лише якість виробу, але й мода, конструкція моделі тощо. Наприклад, панки надають перевагу моделям фірми Fallen.

Уже 4 роки 21 червня під егідою IASC відзначається Всесвітній День Скейтбордингу.

Сучасний професійний скейтбординг має славу дещо травматичного виду спорту, адже, рухаючись на дошці з великою швидкістю чи виконуючи небезпечний трюк, неможливо, наприклад, триматися руками за кермо, як у велоспорті, чи зафіксувати ноги, як при катанні на роликах. Усе, на що може розраховувати скейтбордист – власна гнучкість, реакція, маневреність, а також рівень якості спорядження (у тому числі і взуття) необхідного для цього виду спорту, оскільки скейтбординг – це скейтбордист та його скейтборд, які постійно перебувають у своєрідному співіснуванні і прагнуть до гармонії. При цьому часто присутнє певне протиріччя: дошка надихає скейтбордиста на катання в процесі якого сама досить швидко зношується. І, не дивлячись на те, що, з одного боку, надійність сучасних скейтів є досить високою, з іншого — їх довговічність залежить не стільки від інтенсивності, скільки від складності катання (частоти та складності виконання трюків): професіонали стверджують, що за півроку складного катання з ладу виходить до 20 скейтів. Правда, аматорське катання на скейтбордах немає настільки очевидних негативних наслідків [6], тому поширюється значно інтенсивніше.

Зокрема, львівські „скейтери” вже кілька років демонструють високий рівень майстерності передусім через те, що у місті активно функціонує закритий скейт-парк. Ці та інші фактори обіцяють Львову велику позитивну скейт-репутацію та роблять його гідним конкурентом столиці України. Змагання зі скейт-бордингу у Львові в останні роки проводять систематично, на вулицях міста часто можна зустріти дітей і юнаків зі скейтом у руках, про що часто повідомляє місцева преса і телебачення. Львівські „скейтери”, успішно прогресують, а скейтбординг у місті набуває статусу не просто нового масового аматорського спорту, а цілої культури, позитивний вплив якої важливий найперше у міжнародному визнанні нашого міста і України в цілому. У Львівському парку „Знесіння”, діє закритий скейт-парк, де можна кататись за будь-яких

погодних умов. Відкритий скейт-парк невдовзі буде побудований біля Порохової Вежі. Львів’янин Андрій Ткачук переміг у конкурсі „Ідея-фікс” і отримав 50000 грн. на втілення проекту нового закритого скейт-парку. У Західних областях (Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Закарпатська) успішно розвивається мережа стаціонарної торгівлі оснащенням для скейтбордингу [7], у тому числі і взуттям. Особливість взуття (як і одягу) для скейтбордингу через тенденції моди полягає у тому, що молодь використовує їх як повсякденне. Усі ці факти підтверджують перспективи подальшого розвитку скейтбордингу у Львові [8] і, відповідно, ринку товарів для нього.

3. Висновки

Скейтбординг набуває значного поширення в Україні серед професіоналів і аматорів, але в літературі практично відсутня інформація про особливості товарів для цього нового виду спорту, а також про вітчизняне виробництво спорядження для нього. Тому актуальною товарознавчою проблемою є, зокрема, дослідження особливостей асортименту, споживчих властивостей, рівня якості та інших важливих для споживача характеристик взуття для скейтбордингу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Метушлива актуальність життя і вічний скейтбординг [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://news.uzhgorod.ua/novosti/21169/>
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с.
3. Скейтбординг в современном обществе. [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://www.ukr-biznes.com/vizit.php?page=0&i=92426&val=12&key3=3490>
4. Skate [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://dnevnik.bigmir.net/article/525083/>
5. Євген Федоришен. [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://kampot.org.ua/kamyanec-podilskiy/ludu_kamyantca/intervjy/29-yevgen-fedorishen.html
6. Коллекция MEGA от adidas Originals [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://fanat.ua/brand/news/adidas/2010/10/18/kollektsij_90422.html
7. История скейтбордингу. [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://www.skatenation.ru/history/>
8. NPD Доповіді по 2009 спортивного взуття і спортивного одягу ринку. [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://translate.google.com.ua/translate?hl=uk&langpair=en%7Cuk&u=http://www.finchannel.com/Main_News/Business/60147_NPD_Reports_On_2009_Athletic_Footwear_%26_Sports_Apparel_Market/